

УДК 343.24:340.132 (477)

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВИЛ ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАННЯ ЗА СУКУПНІСТЮ ЗЛОЧИНІВ

Бабанли Р.Ш., к. ю. н.,
начальник науково-експертного управління
Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ

У статті досліджуються проблемні питання обрання виду та міри покарання, яке має призначатись особі за сукупність вчинених нею злочинів, зокрема, у випадку так званої «розірваної» сукупності злочинів. Визнано необґрунтованим правозастосовний підхід, згідно з яким при розірваній сукупності самостійно мають виконуватись вироки, якщо за першим із них особу було звільнено від відбування покарання з випробуванням. Також виявлено проблему застосування спеціального правила поглинання менш суворого більш суворим покаранням, вирішення якої має здійснюватись шляхом запозичення досвіду іноземних держав, кримінальне законодавство яких не допускає застосування відповідного правила при реальній сукупності злочинів.

Ключові слова: *призначення покарання, сукупність злочинів, сукупність вироків, спеціальні правила призначення покарань, поглинання покарань.*

В статье исследуются проблемные вопросы избрания вида и меры наказания, которое следует назначать лицу за совокупность совершенных ею преступлений, в частности, в случае так называемой «разорванной» совокупности преступлений. Признан необоснованным правоприменительный подход, согласно которому при «разорванной» совокупности самостоятельно должны выполняться приговоры, если по первому из них лицо было освобождено от отбывания наказания с испытанием. Также обнаружена проблема применения специального правила поглощения менее строгого более строгим наказанием, решение которой должно осуществляться путем заимствования опыта иностранных государств, уголовное законодательство которых не допускает применения соответствующего правила при реальной совокупности преступлений.

Ключевые слова: *назначение наказания, совокупность преступлений, совокупность приговоров, специальные правила назначения наказаний, поглощения наказаний.*

Babanly R.Sh. DEBATABLE ASPECTS OF SPECIAL RULES FOR SENTENCING MULTIPLE OFFENSES

The article investigates problem areas select kind and penalties, which should be appointed in respect of totality of crimes committed by it, particularly in case of so-called «torn» multiple offenses. Considered arbitrary enforcement approach, according to which in aggregate own broken sentences are carried out, if first of which person has been released from probation. Also revealed problem of application of special rules absorption of less severe punishment more severe, decision of which should be made by borrowing experience of foreign countries, where criminal law does not permit application of relevant rules in a real set of crimes.

Key words: *sentencing, set offenses, set of sentences, special rules for sentencing, absorption punishment.*

Постановка проблеми. Закріплення та застосування чітких правил призначення покарання за сукупністю злочинів має істотне значення для забезпечення належного правового реагування на випадки вчинення особою декількох суспільно небезпечних діянь, відповідальність за які встановлена Кримінальним кодексом України. Спеціальні правила призначення покарання за сукупністю злочинів є невід'ємним елементом системи заходів, які використовуються для обрання виду та розміру покарання, а тому цей елемент має розглядатись не відокремлено, а як частина цілого, які підпорядковуються єдиним засадам, та з допомогою яких реалізуються одні й ті ж завдання, та які є передумовою досягнення визначеної законом про кримінальну відповідальність мети покарання.

Ступінь розробленості проблеми. Питанням, пов'язаним із призначенням покарання за сукупністю злочинів, присвячені дослідження М.Г. Арманова, О.М. Дудорова, К.П. Задой, Г.Р. Мартинишин, Є.О. Мірошніченка, А.А. Стрижевської, М.І. Хавронюка та

інших учених, однак з огляду на дискусійність окремих доктринальних висновків, неоднозначність та подекуди суперечливість судової практики відповідні питання вимагають подальшого наукового аналізу.

Мета статті. У межах цієї статті пропонується дослідити окремі аспекти призначення покарання за сукупністю злочинів із позицій аналізу спеціальних правил, застосування яких найбільш вдало відповідає завданням кримінальної юстиції.

Виклад основного матеріалу. Насамперед, вважаємо за доцільне дослідити питання призначення покарання відповідно до положень ч. 4 ст. 70 КК, якщо за попереднім вироком особу згідно зі ст. 75 КК було звільнено від відбування покарання з випробуванням, оскільки це питання дискутується у науці кримінального права та неоднозначно вирішується у правозастосовних актах. Так, у частині четвертій статті 70 КК встановлене спеціальне правило призначення покарання, відповідно до якого призначення покарання за таких умов здійснюється згідно з частиною 1–3 статті 70 КК, при цьому в строк покарання, остаточно

призначеного за сукупністю злочинів, зараховується покарання, відбуте повністю або частково за попереднім вироком. Разом із тим, наведена норма не диференціює правових наслідків залежно від того, чи призначене особі покарання відбуватиметься нею реально, чи умовно. Відсутність відповідного чіткого законодавчого формулювання зумовила появу різних наукових та правозастосовних підходів до того, яким чином має призначатись особі покарання за сукупністю злочинів, якщо при «першому» призначенні такого покарання особу було звільнено від відбування покарання з випробуванням, а згодом було встановлено, що нею до постановлення вироку було вчинено ще один або декілька злочинів.

Правозастосовний підхід до вирішення цього питання можемо проілюструвати на прикладі п. 23 постанови пленуму Верховного Суду України «Про практику призначення судами кримінального покарання», відповідно до якого, коли особа, щодо якої було застосоване таке звільнення, вчинила до постановлення вироку в першій справі інший злочин, за який вона засуджується до покарання, що належить відбувати реально, застосування принципів поглинання, часткового чи повного складання призначених покарань не допускається. За таких умов кожний вирок виконується самостійно. Ця позиція підтримується й у науковій літературі. Так, К.П. Задоя, обґрунтовуючи необхідність існування відповідного правозастосовного роз'яснення із таким же концептуальним підходом, вважає, що воно має бути доповнене положенням: «якщо новим вироком особа також звільняється від відбування призначеного їй покарання з випробуванням, кожен вирок так само виконується самостійно» [1, с. 110].

Проте наведена позиція і критикується окремими науковцями. Так, М.Г. Арманов за результатами проведеного дослідження приходить до висновку про те, що положення, закріплене в абз. 2 пункту 23 згаданої постанови Пленуму ВСУ, суперечить чинному законодавству та детермінує погіршення правового становища засудженого. Самостійне виконання вироків, на думку вченого, у цьому випадку порушує приписи ч. 4 ст. 70 КК [2, с. 66].

На нашу думку, з метою вирішення наведеного питання його доцільно розглянути з двох аспектів: реального та перспективного, тобто визначити, який із підходів узгоджується із вимогами КК, а також, який із підходів є більш вдалим із огляду на завдання кримінальної юстиції в частині визначення способу кримінально-правового впливу на особу, та який, відповідно, має знайти своє відображення у правозастосовній практиці у перспективі.

Результати аналізу ч. 4 ст. 70 КК, як зазначалось вище, не визначають різних варіантів призначення покарання залежно від того, чи застосовано при первинному призначенні покарання звільнення від відбування покарання з випробуванням. А тому, незалежно від того, чи є покарання реальним, чи умовним, закон про кримінальну відповідальність встановив три можливих варіанти призначення покарання: поглинання менш суворого більш суворим, повне складання покарань, часткове складан-

ня покарань. Разом із тим аналіз згаданої позиції Верховного Суду України свідчить про те, що наведене у пункті 23 постанови роз'яснення фактично продукує четвертий варіант: самостійне виконання відповідних вироків. Таким чином, можемо погодитись із твердженням М.Г. Арманова про невідповідність пункту 23 постанови пленуму положенням, закріпленим у ч. 4 ст. 70 КК.

У свою чергу, цю ж позицію доцільно проаналізувати і з точки зору перспективи: чи доцільно було б закріпити відповідне законодавче положення, яке б уможливило та імперативно зобов'язувало б суди приймати рішення, згідно з яким вирок в аналізованих випадках мали б виконуватись самостійно. При цьому, аналіз має ґрунтуватися, передусім, на тому, що призначення покарання за сукупністю злочинів, якщо про один із них стало відомо після постановлення вироку, є одним із елементів цілісної системи призначення покарання, або ж, якщо зазначити більш широко, – одним із елементів системи заходів впливу, які застосовуються до особи, яка вчинила злочин. Саме тому очевидним є те, що в основу відповідного елемента має бути закладено певну засаду, яку цей має елемент реалізувати, чи мету, яка з його допомогою має бути досягнута, наприклад, мету покарання, визначену у ст. 50 КК. Також можемо стверджувати про те, що правова оцінка діяння має відображати існуючі явища об'єктивної дійсності, тобто формалізація (юридичне оформлення) певної події, яка має правове значення, в аналізованому випадку – злочину, має максимально відображати та узгоджуватись із тим, якою ця подія існувала об'єктивно. Іншими словами, правила формалізації відповідної події в ідеалі не мають перешкоджати її максимально наближеному формальному відображенню. Така ж позиція має досягатись і в тому випадку, якщо правовій оцінці підлягає певна сукупність подій, які мали місце до настання такого юридичного факту, як постановлення вироку. Логіка закону про кримінальну відповідальність у цьому контексті полягає у тому, що покарання особи, яка вчинила більше одного злочину, за жоден із яких вона не притягнута до відповідальності до постановлення вироку, має передбачати оцінку усією сукупністю злочинів, які були вчинені до певного моменту – до постановлення вироку, оскільки така сукупність істотною мірою характеризує ступінь суспільної небезпечності особи, що є передумовою обрання належного заходу кримінально-правового впливу. У свою чергу, штучний розрив такої сукупності, наслідком якого є здійснення окремої оцінки елементів, очевидно, із зазначеною логікою закону про кримінальну відповідальність, та й взагалі з логікою кримінально-правової оцінки злочинних діянь, на наш погляд, не узгоджується.

Переходячи до аналізу призначення покарання за сукупністю злочинів, за один із яких особа була звільнена від відбування покарання з випробуванням відповідно до наведених вище позицій, вважаємо за доцільне акцентувати увагу на тому, що ключовою передумовою звільнення особи від відбування покарання з випробуванням є можливість

її виправлення без відбування покарання. У свою чергу, призначаючи первинне покарання, суд робить висновок про таку можливість на підставі тих відомостей, якими він володіє на момент постановлення вироку, зокрема, відомостей про вчинений особою злочин (злочини). Разом із тим, необхідно наголосити на тому, що факт вчинення особою ще одного або більшої кількості злочинів має, на нашу думку, визначальний вплив для висновку щодо можливості виправлення особи без відбування покарання. Саме тому, на наш погляд, більш обґрунтованим є підхід, згідно з яким суд при аналізованих обставинах, незважаючи на факт попереднього призначення покарання та застосування положень ст. 75 КК, застосовував би існуючі правила призначення покарання за сукупністю злочинів та призначив би покарання по-новому з урахуванням оцінки невідомого раніше факту вчинення особою злочину до постановлення вироку, іншими слова здійснив би повторне призначення покарання за сукупністю всіх вчинених особою до постановлення вироку злочинів.

Таким чином, не менш важливим є питання правил призначення покарання, які можуть застосовуватись при так званій «розірваній» сукупності злочинів, зокрема у тому аспекті, чи доцільно суду в аналізованому випадку розглядати можливість поглинання менш суворого покарання більш суворим, чи, навпаки, застосування такого правила є неможливим у цьому випадку.

Відповідна опція призначення покарання при множинності злочинів є дискусійною, насамперед, через відсутність будь-яких критеріїв обрання того чи іншого правила призначення покарання при сукупності злочинів, як і при сукупності вироків в КК. Відсутність таких критеріїв зумовлює стан, при якому відповідні правила призначення покарання (поглинання, часткове складання, повне складання) є альтернативними, незалежно від будь-яких обставин сукупності злочинів, та фактично відносяться до категорії питань, вирішення яких належить до меж суддівської дискреції. Разом із тим у численних сучасних наукових дослідженнях, в яких аналізуються різні аспекти призначення покарання за сукупністю злочинів та сукупністю вироків, порушується питання про обмеження суддівської дискреції, насамперед, у частині застосування правила поглинання менш суворого покарання більш суворим. Так, за результатами проведеного дослідження Г.Р. Мартиншин робить висновок про те, що остаточне покарання за сукупністю вироків може бути призначено одним із таких способів: часткове або повне приєднання покарання, одночасне виконання покарань, яке є різновидом повного приєднання, а також поглинання одного покарання іншим. Однак із застереженням про те, що спосіб поглинання одного покарання іншим може бути застосований лише у випадку призначення за одним із вироків покарання у виді довічного позбавлення волі [3, с. 188–189]. Таким чином, вчена, на наш погляд, цілком обґрунтовано вважає, що правило поглинання менш суворого більш суворим покарання не належить застосовувати при призначенні покарання за сукупністю вироків.

Необхідно враховувати, що «розірвана» сукупність злочинів має певні спільні риси із сукупністю вироків та відмінні риси від інших видів сукупності злочинів, наприклад, ідеальної сукупності злочинів.

У науці кримінального права обґрунтовується значна кількість різноманітних пропозицій щодо певної деталізації правил призначення покарання за сукупністю злочинів. Так, зокрема, у своєму дослідженні О.О. Садовнікова пропонує визначити такі правила: принцип поглинання слід застосовувати за сукупності злочинів у таких випадках: 1) при сукупності необережних злочинів, а також при сукупності умисного і необережного злочини; 2) при призначенні покарання за сукупністю умисних злочинів, якщо суд застосував правила призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом щодо одного із злочинів. Принцип часткового поглинання доцільно застосовувати у випадку, якщо має місце: 1) сукупність злочинів середньої тяжкості, тяжких або особливо тяжких злочинів при існуванні пом'якшуючих обставин; 2) сукупність злочинів середньої тяжкості, тяжких або особливо тяжких злочинів, якщо суд застосував правила призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом щодо одного із злочинів; 3) сукупність особливо тяжких злочинів, якщо застосовуються обставини, що пом'якшують покарання, призначається більш м'яке покарання, ніж передбачено законом щодо одного із злочинів, та відсутні обставини, що обтяжують покарання; 4) при призначенні покарання за сукупністю злочинів будь-якого ступеня тяжкості, вчинених неповнолітніми; 5) при призначенні покарання за сукупністю злочинів будь-якого ступеня тяжкості, вчинених особами з психічним розладом, який не виключає осудність. В усіх інших випадках, на думку вченої, доцільно застосовувати принцип повного складання покарання [4].

Існують й інші підходи до деталізації правил призначення покарання за сукупністю злочинів. Так, Н.П. Крупська пропонує встановити два таких правила: перше – якщо всі злочини, які складають сукупність, є злочинами невеликої та (або) середньої тяжкості, то остаточне покарання призначається шляхом поглинання більш суворого менш суворого, або шляхом часткового чи повного складання покарань; друге – якщо хоча б один із злочинів, вчинених у сукупності, є тяжким або особливо тяжким, то остаточне покарання призначається шляхом часткового або повного складання покарань [5].

Разом із тим результати аналізу законодавства зарубіжних держав дозволяють стверджувати про те, що в інших державах досить поширеним є підхід, згідно з яким застосування правила поглинання покарань пов'язується із питанням про вид сукупності злочинів (реальна чи ідеальна), за вчинення яких особи призначається покарання, а не про тяжкість відповідних злочинів. Так, ст. 77 КК Іспанії, яка регламентує правило поглинання покарань, встановлює, що у тих випадках, коли одне діяння становить два або більше правопорушення, або коли одне з них є необхідним засобом іншого, призначається покарання, передбачене за більш тяж-

ке правопорушення ближче до верхньої межі, але воно не може перевищувати сумарний строк покарань, якби вони призначались окремо на рівні середньої санкції за кожний злочин [6, с. 132]. КК Франції основними правилами призначення покарання при сукупності злочинів передбачає повне або часткове складання покарань. За умови вчинення злочинів, які передбачають однаковий вид покарання, особі призначається цей вид покарання у найбільш суворому розмірі, передбаченому санкцією відповідної статті [7, с. 285]. КК Японії у контексті вирішення питання призначення покарання за сукупність злочинів диференціює правові наслідки реальної та ідеальної сукупності. Так, за загальним правилом, встановленим у ст. 47 КК Японії при реальній сукупності злочинів, за які передбачене покарання у виді позбавлення волі або позбавлення волі з примусовою працею, фактично застосовується правило складання покарань із двома обмеженнями: по-перше, сукупне покарання не може перевищувати підвищену наполовину максимальну межу покарання, встановленого за більш тяжкий злочин; по-друге, сукупне покарання не може перевищувати суму максимальних розмірів покарань за окремі злочини. При цьому, згідно зі ст. 54 КК Японії у випадку ідеальної сукупності, якщо одне діяння підпадає під декілька складів злочинів, або якщо дія, яка є засобом вчинення злочину, чи є його результатом, підпадає під інший склад злочину, призначається найбільш суворе із передбачених видів покарання [8].

Таким чином, можемо стверджувати, що у кримінальних кодексах, в яких закріплені умови застосування правила поглинання покарань, воно позиціонується як виняткове, та не може використовуватись при реальній сукупності злочинів. Вважаємо, що для такого підходу існують обґрунтовані підстави, оскільки використання відповідного правила при реальній сукупності фактично унеможлиблює належне врахування у покаранні всіх суспільно небезпечних діянь, які були вчинені особою, що нівелює мету покарання та не сприяє досягненню завдань кримінальної юстиції.

Так, необхідно враховувати, що одним із проявів мети покарання є кара особи, яка в певних своїх проявах означає суспільну відплату за порушення встановлених у суспільстві заборон. Відтак пропонуємо з цих позицій проаналізувати два приклади, при яких застосовується поглинання більш тяжкого покарання менш тяжким.

За вироком Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 26 липня 2012 року [9] ОСОБА_5 визнано винним та засуджено за те, що він 02 лютого 2012 року в період часу з 01:00 до 02:30 на подвір'ї домоволодіння подружжя ОСОБА_6 по АДРЕСА_1, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння та грубо порушуючи громадський порядок, вступив у суперечку з ОСОБА_7, під час якої ножем завдав останньому один удар у пахову ділянку тіла, чим спричинив легке тілесне ушкодження. Після цього засуджений, привівши в дію бензопилу, пошкодив нею вхідні двері будинку ОСОБА_6. Вчиняючи опір громадянам, які намагались припинити хуліганські дії ОСОБА_5, останній бензопилою завдав ОСОБА_6

та ОСОБА_7 численні тілесні ушкодження, які відносяться до категорії легких. Ці дії засудженого супроводжувались нецензурною лайкою на адресу потерпілих та інших присутніх осіб.

Крім того, ОСОБА_5, продовжуючи хуліганські дії, повалив на землю ОСОБА_8 та, сівши на неї зверху, висловлював на її адресу погрози вбивством, намагаючись привести в дію бензопилу. Потерпіла при цьому мала реальні підстави побоюватися здійснення погрози.

Наведені дії були кваліфіковані як сукупність злочинів, передбачених ч. 3 ст. 296 КК, ч. 1 ст. 129 КК, при цьому за перший злочин судом призначено покарання у виді позбавлення волі строком на 3 роки, за другим – обмеження волі строком на 1 рік. Остаточне покарання призначено шляхом поглинання менш суворого більш суворим.

Таким чином, аналіз обставин справи дає підстави стверджувати, що фактично у наведеному прикладі мав місце один епізод насильства, який поєднав у собі прояви фізичного та психічного впливу винного на потерпілого. Враховуючи те, що первинна оцінка була надана більш небезпечному прояву – фізичному насильству, то логічним було і відображення відповідного факту і у призначеному покаранні, при якому менш небезпечний насильницький прояв було охоплено більш тяжким насильницьким проявом.

Це ж правило призначення покарання було застосовано і в другому випадку, який мав місце у судовій практиці.

Вироком Дніпровського районного суду м. Херсона від 3 липня 2012 року [10] ОСОБА_2 визнано винуватим і засуджено за те, що він на території м. Херсона вчинив розбій та два грабежі за таких обставин. 15 грудня 2011 року приблизно о 19-й год. біля будинку № 156 по вул. Українській ОСОБА_2, діючи з корисливих мотивів, вчинив напад на ОСОБА_3, завдавши останній удари руками по голові, спричинивши цим легкі тілесні ушкодження, що потягнули короточасний розлад здоров'я, заволодів належним потерпілій майном: двома каблучками, гаманцем і грошима, заповдівши матеріальної шкоди на загальну суму 3 773 грн. У цей же день приблизно о 19-й год. 45 хв. біля будинку № 138 по вул. 40-річчя Жовтня ОСОБА_2, завдавши ударів руками по голові й тулубу ОСОБА_4 та погрожуючи застосуванням насильства у випадку опору, відкрито заволодів належним потерпілій майном: мобільним телефоном із картою оператора мобільного зв'язку, прикрасами (чотири каблучки, сережки), заповдівши матеріальної шкоди на загальну суму 8 925 грн. У подальшому, приблизно о 20-й год. біля будинку № 5 по вул. Залаєгерсег ОСОБА_2, завдавши удари руками по голові ОСОБА_5 та погрожуючи застосуванням насильства у випадку опору, відкрито заволодів належним останній майном: мобільним телефоном із картою оператора мобільного зв'язку, сумкою з гаманцем, грошима, банківською картою, флеш-картою, паспортом громадянина України на ім'я потерпілої, заповдівши матеріальної шкоди на загальну суму 1 875 грн.

Дії засудженого були кваліфіковані як сукупність злочинів, передбачених ч. 1 ст. 187

КК України, за який призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 3 роки та ч. 2 ст. 186 КК України, за який призначено покарання у виді позбавлення волі на строк 4 роки. Остаточне покарання визначено у виді позбавлення волі на строк 4 роки.

Таким чином, у цьому кримінальному провадженні засуджено особу, яка вчинила три окремих суспільно небезпечних діяння, не поєднаних між собою, якими заподіяно шкоду трьом різним потерпілим, що свідчить про стійку злочинну спрямованість відповідної особи, а не про випадковість вчиненого діяння. На наш погляд, для застосування у цьому випадку правила поглинання покарань, при якому, до речі, більш суворим є мінімальне покарання, передбачене санкцією частини статті одного із злочинів, достатніх підстав не було. Держава в особі її органів, та використовуючи механізм призначення покарання, зобов'язана належним чином реагувати на кожен випадок порушення найбільш суворого правових заборон. У наведеному прикладі було допущено цілу низку логічних протиріч, які, однак, не призвели до прийняття незаконного рішення, оскільки воно повною мірою відповідає формальним вимогам закону. Так, перше логічне протиріччя, на наш погляд, полягає у тому, що, як зазначалось вище, міра призначеного покарання жодним чином не відображає того, що особа засуджується за три окремих епізоди злочинної діяльності. Друге логічне протиріччя, яке виявилось у тому, що за кожен злочин призначено мінімальне покарання (4 роки за ч. 2 ст. 186 КК і 3 роки за ч. 1 ст. 187 КК), фактично призвело до того, що призначене покарання за більш тяжкий злочин (грабіж) охопило покарання за більш тяжкий злочин (розбій). Таким чином, наведений підхід до правозастосування робить дуже ймовірним випадок, при якому особі, яка вчинила одиничний злочин – розбій (покарання від 3 до 7 років позбавлення волі), буде призначено більш суворе покарання, ніж призначено особі, яка вчинила три епізоди насильницького заволодіння чужим майном.

Висновки. Враховуючи наведене вище, можемо підсумувати, що дискусійні аспекти правозастосування при призначенні покарання за сукупністю злочинів зумовлені недостатньо детальним регулюванням відповідних питань у Законі України про кримінальну відповідальність, відсутністю абияких чітких законодавчих критеріїв обрання того чи іншого спеціального правила призначення покарання за сукупністю злочинів. У цьому контексті вважаємо доречним навести твердження В.О. Навроцького, який зазначає, що «наявні суперечності між правом і законом (коли з'являються «неправові закони») мають зніматися у процесі законотворчості, а не застосування закону. Інакше при застосуванні закону пануватиме вакханалія: особи, уповноважені на застосування кримі-

нально-правових норм, по-перше, будуть підмінити собою законодавця, вкладаючи в текст закону те, що насправді законодавець не передбачив, по-друге, керуватимуться своїм індивідуальним розумінням справедливості, а не суспільним, яке має бути втілене у нормативній формі» [11, с. 23]. У свою чергу, результати аналізу судової практики щодо порушень у межах статті питань дозволяють стверджувати дискусійність окремих її проявів з позицій досягнення мети покарання. Зокрема, виявлено проблему застосування спеціального правила поглинання менш суворого більш суворим покаранням, вирішення якої, на наш погляд, має здійснюватись шляхом запозичення досвіду іноземних держав, кримінальне законодавство яких не допускає застосування відповідного правила при реальній сукупності злочинів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Задоя К.П. Проблеми призначення покарання за нововиявлені «епізоди» «розірваної» злочинної поведінки особи в судовій практиці України / К.П. Задоя // Наше право, 2013. – № 8. – С. 105–110.
2. Арманов М.Г. Призначення покарання за сукупністю злочинів при застосуванні звільнення від відбування покарання з випробуванням / М.Г. Арманов // Вісник прокуратури, 2015. – № 5 (167). – С. 60–67.
3. Мартинишин Г.Р. Призначення покарання за сукупністю вироків: кримінально-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Г.Р. Мартинишин; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2013. – 223 с.
4. Садовникова О.А. Назначение наказания по совокупности преступлений: проблемы теории и практики: дис. к. ю. н. : 12.00.08 / О.А. Садовникова; Волгоград, 2008. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/naznachenie-nakazaniya-po-sovokupnosti-prestuplenii-problemy-teorii-i-praktiki>.
5. Крупская Н.П. Назначение наказания по совокупности преступлений и приговорам: дис. к. ю. н. : 12.00.08 / Н.П. Крупская; Ростов-на-Дону, 2007. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dissercat.com/content/naznachenie-nakazaniya-posovokupnosti-prestuplenii-i-prigovorov#ixzz3ufXRSTi6>.
6. Уголовный кодекс Испании. Под редакцией и с предисловием доктора юридических наук, профессора Н.Ф. Кузнецовой и доктора юридических наук, профессора Ф.М. Решетникова. – М.: издательство ЗЕРЦАЛО, 1998. – 218 с.
7. Уголовное право зарубежных государств. Общая часть: Учебное пособие / Под ред. и с предисл. И.Д. Козочкина. – М.: Омега-Л, Институт международного права и экономики им. А.С. Грибоедова, 2003.
8. Уголовный кодекс Японии. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1241616&subID=100097517,100097518,100097568,100097854#text>.
9. Вирок Добровеличківського районного суду Кіровоградської області від 26 липня 2012 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/25414236>.
10. Вирок Дніпровського районного суду м. Херсона від 3 липня 2012 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/25281080>.
11. Навроцький В.О. Кримінальне право і кримінальне законодавство: співвідношення понять / В.О. Навроцький // Право України. – 2011. – № 9. – С. 20–24.